

Gn 1:1-31 Symetrických šest dní První tři dny Bůh připravoval prostředí pro obyvatele, které pak do nich umísťoval druhé tři dny. Čtvrtý den stvořil nebeská tělesa, pro které již bylo připraveno světlo první den. Pátý den stvořil živočichy obývající vody a vzduch, které na ně čekaly od druhého dne. A šestý den stvořil suchozemské tvory včetně člověka, na které se pevnina těšila ode dne třetího.

Gn 1:3 Budíž světlo! Světlo, které bylo dříve než Slunce (vv.14–18) je možná ono *pravé světlo, které osvěcuje každého člověka*, identifikováno s Kristem, (J 1:4,5,9, 3:19, 8:12, 9:5, 12:35–36, 12:46); možná to, kterým zářily tváře některých lidí vyjímečně blízko Bohu (Ex 34:35, Sk 6:15), možná mezi nimi není rozdíl.

Gn 1:28 ☞ **Cíl obrazu Božího** Záměr, s jakým Bůh vsadil člověka do světa, je dvojitý: množit se a vládnout nad zemí. Abraham měl dvojí starost, týkající se právě těchto dvou oblastí: Byl bezdětný a nevlastnil zemi (Gn 15:1-7). Kristův pokyn jít ke všem národům a získávat z nich učedníky („zreasturované“ obrazy Boží) je echo prvních slov, která lidé od Boha slyšeli (Mt 28:19).

Gn 2:17 Zemřes smrti Opakování je v Bibli vždy pro zdůraznění. Pleonasmus smrti (mut-mut מוֹת מוֹת) ve své lživé negaci znovu opakuje had (3:4 מוֹת מוֹת וְחַיָּה), nikoliv však Eva. Dábel zná Boží Slovo lépe než lidé.

Gn 3:6 ☞ **dobry k jídlu... lákavý na pohled... žádoucí k nabytí rozumu** Trojí pokušení jsou ďáblovy zbraně (1J 2:16). Eva selhala ve všech, Kristus ve všech zvítězil (Lk 4:3–13).

Gn 3:16-19 ☞ **Rozbitý obraz** Obraz Boží, poškozený hříchem, neprestal být obrazem Božím. Bůh neřekl Evě, že už se nemusí množit, ani Adamovi, že už se nemusí starat o zemi. Původní úkol (množit se a vládnout, viz 1:28) pořád zůstává. Je tu však zásadní rozdíl: Od této chvíle už to bude spojeno s bolestí a trápením.

Gn 3:16 dychtit... vládnout Někteří vykladači vztahují prokletí ženy k předcházejícímu textu o bolestivém porodu, a docházejí k závěru, že žena bude toužit po manželovi (a tudíž i po dětech s ním) navzdory bolestem (porodním i rodičovským) a za cenu podstoupení rizika úmrtnosti rodiček (v biblických dobách nesrovnatelně vyššího než dnes). Jiní vztahují závěr verše 16 k následujícímu textu o Adamově uposlechnutí Evy a v prokletí ženy spatřují její touhu muže ovládat. Empirická zkušenost se zdá dávat za pravdu oběma interpretacím. V obou případech má ženě pomáhat muž. Příliš mnoho žen trpí frustrací způsobenou manželstvím a mateřstvím, protože příliš mnoho mužů selhává v roli manžela a otce (Ef 5:25–33; 6:4).

Gn 4:3-4 ☞ **z plodů... z prvorozených ovcí** Někteří se domnívají, že Bůh bratrům sdělil jakési pokyny, které nemáme v Bibli zaznamenány, kterých se asi Ábel držel, kdežto Kain nikoliv. To se sice nedá vyloučit, avšak ani potvrdit; je to čirá spekulace, z níž nelze vyvozovat žádné závěry. Jiní jsou toho názoru, že Bůh trval na oběti krvavé, nebo ještě specifičtěji, beránka (22:8; Lv 9:3; 14:22–25; Nu 9:5; Jn 1:29, 36; Sk 8:32; 1 Kor 5:7; 1 Pt 1:19; Zj 5:6, 12; 6:1; 7:17; 17:14; 21:22–23). První bratři však žili staletí před Zákonem, mimoto i Zákon zná přijatelné nekrvavé oběti (Lv 2:2, 13–16; 6:7–9; 7:9–13). Nový Zákon vrhá na incident více světla: Ábel přinesl Bohu lepší obět než Kain svou *vírou* (Žd 11:4). Tato víra se promítla do činů (Jk 2:14–26): Ábel přinesl obět z *prvorozených ovcí a z jejich tuku* — tedy z toho nejlepšího, co mohl nabídnout, kdežto Kain vzal něco z *plodů země* — vykonal formální, nominální rituál, jen tak, aby se neřeklo, aniž by k němu přiložil srdce. Bůh Kaina varuje (vv.6–7), protože ví, že jeho skutky, na rozdíl od Ábelových, jsou zlé (1 J 3:12). V případě obou bratrů se jejich víra poznala po ovoci (Mt 7:16–20; 12:33; Lk 6:44). Naplnilo se na nich pravidlo, každý žije podle toho, čemu věří (2 Par 20:20; Mk 11:24; Lk 8:50; J 12:36; Sk 16:31).

Gn 6:15 300×50×30 Noemova archa měla naději udržet se na vodě i v rozbourěných vlnách. Pohanské verze potopy světa zkreslují detaily, a proto jsou nedůvěryhodné. Epos o Gilgamešovi líčí loď, ve kterém Utanapištim přežil potopu, jako krychli; legenda jihoamerických Indiánů zase jako kanoi vydlabanou z kmene. V žádném podobném vratkém plavidle by se nedal přežít rok na moři.

Gn 7:14 Z veškerého tvorstva Genetikové spočítali, že dnešní rozmanitost živočichů se mohla rozvíjet z původního počtu asi jednoho tisíce druhů (např. všechny šelmy psovité mohou mít společného předka). Takové množství by se do Noemovy archy hravě vměstnalo i se zásobami potravin; měla kapacitu jako několik dlouhých nákladních vlaků (522 nákladních vagonů).

Gn 7:20 Patnáct loktů Byla-li hladina více než sedm metrů nad nejvyššími vrcholky, potopa byla globální. Nejvyšší hory té doby mohly být výrazně nižší než dnešní osmitisícovky.

Gn 9:25 ☞ **Zlořečen buď Kanaán** Pro Izraelity, odcházející z Egypta, na cestě do Země zaslíbené, není důležité, jak byl proklet Cham, který Noema urazil, ponížil a ztrapnil před jeho ostatními syny, nýbrž výslovně Chamův syn Kanaán, jehož území mají dobýt. Epizoda s opilým Noemem jim dodává povzbuzení: Už Noe Kanaána proklel, aby byl naším otrokem (my jsme si to nevymysleli); nyní jenom naplníme jeho slova.

Gn 9:27 ☞ **Bydlet ve stanech** Tato figura znamená „přesídlení“ (srv. Jb 18:14–15). Toto zaslíbení došlo naplnění ve Sk 14:27 a v Ř 11.

Gn 11:9 Zmátl řeč Boží soud u babylónské věže má svůj protipól v Letnicích, kdy Bůh nadpřirozeným zásahem (vylitím Ducha Svatého) překlenul mezilidské bariéry, vzniknuvší zmatením jazyků (Sk 2:4–11).

Gn 12:10-20 ☞ **Vysvobození z Egypta** Abrahamův odchod z Egypta typizoval pozdější Exodus celého národa: Všechno

začalo hladomorem (v.10; 47:4). Egypťané ubližovali Božímu lidu (vv.12–15; Ex 1:11–14). Bůh postihl Egypt ranami (v.17; Ex 8–11). Egypťané nechali Boží lid odejít, poté, co jej zahrnuli svým bohatstvím (vv.16,20; Ex 12:33–36). Vraceli se do Země pouští, se zastávkami (13:3; Ex 17:1). Nakonec dorazili do Země, kde uctivali Hospodina (13:3; Ex 15:17). Viz Ž 105:11–45.

Gn 14:14 Dan Jméno bylo dodatečně zaktualizováno z původního Laiš (Sd 18:29).

Gn 19:8 Jsem ochoten...co se vám zlíbí Perverze v Lotově srdci (ochota vydat vlastní dcery ke znásilnění) se dočkala své realizace, když to nakonec byly ony samy, kdo znásilnil opilého Lota (vv.31–36).

Gn 25:23 Starší Hebrejské slovo zde použité pro nejstaršího syna (*rab* רַב) bylo doposud nalezeno pouze v akádské literatuře z poloviny druhého tisíciletí př.Kr. Srv. Úvod: Doba a místo vzniku. [soubor intro.pdf na www.denca.eu/Bible.html: Úvody ke knihám]

Gn 25:23 Bude sloužit mladšímu Jákob za svou nadřazenost vděčil Božímu svrchovanému vyvolení, nikoliv přirozenému právu (Dt 21:15–17). Toto proroctví dochází svého naplnění i v dalších generacích: Bůh žehná Josefovi místo Rubenovi (48:15–16; srv. 49:3–4), Efraimovi místo Manasesovi (48:17–19).

Gn 27:29 **Zlořecheni...požehnání** Boží plán růstu Království skrze smlouvu s Abrahamem pokračuje Izákovým požeháním Jákobovi, které je ozvěnou Božího zaslíbení Abrahamovi (12:3, srv. 28:3–4).

Soubor: subnotes-ex.tex:

Ex 14:2 Tahpanhes řec. Daphnæ; dnes Tell Defenneh. Po Gedaliášově smrti sem uprchli někteří Židé z Jeruzaléma (Jer 2:16; 43:7–9; 44:1; 46:14; Eze 30:18).

Ex 15:22 Šur Jedna z možných alternativ na cestě z Egypta (viz Exodus — Úvod: Doba a místo vzniku). Zde našel anděl Hospodinův Hagar, přehající od Sáry (Gn 16:7).

Ex 31:14 **sobotu** Hebr. *sabat* שַׁבָּת znamená *odpočinek*. *Den sobotní* v některých českých překladech Bible, znamená *den odpočinku*. Hebrejský *sabat* je etymologický kořen české *soboty*. Jestli někdo upřednostňuje svěcení soboty, nikdo mu nebrání (Ř 14:5); neměli bychom však ze svých osobních či denominačních preferencí učinit zákonické břímě, které bychom uvalovali na ostatní (Ř 14:12–13). Rozdělovat kvůli takové malichernosti církev je neužitečné a hříšné (Gal 4:9–11).

Soubor: subnotes-1kr.tex:

1 Kr 9:26 **ze Sáby** dnešní Jemen

1 Kr 9:27 **Chíramovi služebníci** Féniciáné, vyhlášení mořeplavci.

1 Kr 9:28 Ofír Marco Polo, benátský cestovatel 13. století, zmiňuje zemi Karazan, oplývající zlatem, které její lidé hledají v řekách a potocích, a kterého je tolik, že je velmi laciné a lidé místo zlatých peněz používají raději indické mušle. Mohla to být ona záhadná biblická země Ofír?

Soubor: subnotes-da.tex:

Da 7:3 Čtyři šelmy Tyto čtyři šelmy reprezentují čtyři království (vv.17,23). Je zřejmé, že korespondují se čtyřmi královstvími z Nabukadnezarovy vize v kapitole 2. Identifikace království viz graf „Danielovy vize“ v Da 7. [v souboru [articles.pdf](http://www.denca.eu/Bible.html) na www.denca.eu/Bible.html: Teologické (apologetické) články.]

Da 7:4 Lev...orlí křídla Lev s orlími křídly je symbol babylónského impéria (srv. Jer 50:44; Eze 17:3). Okřídlení lvi byli v Babylóně častým námětem uměleckého ztvárnění a jejich sochy střežily vchod významných veřejných budov.

Da 7:4 vylomena... lidské srdce Patrně odkaz na Nabukadnezarovo ponížení a pozdější (po sedmileté nepřítelosti) návrat do lidské společnosti (4:1–37).

Da 7:5 Medvěd Médo-perské království je symbolizováno bestii s neukojitelnou žravostí.

Da 7:5 na jedné straně vztyčená...v zubech tři žebra Vztyčenost na jedné straně dost možná znamená nadřazenost Persie nad Médii. Tři žebra pravděpodobně ukazují na perské vítězství nad Lýdií (546 př.Kr.), Babylónem (539 př.Kr.) a Egyptem (525 př.Kr.). Viz pozn. 8:3.

Da 7:6 Pardál...čtyři křídla...čtyři hlavy Řecké impérium je symbolizováno pardálem, známým svou rychlostí. Alexandr Veliký (356–323 př.Kr.) dobyl perské království s ohromující rapidností. Střetl se s Peršany ve třech velkých bitvách: (1) U řeky Gránikos (334 př.Kr.) získal vstup do Malé Asie. (2) Vítězství u Issu (333 př.Kr.) mu umožnilo okupovat Sýrii, Kanaan a Egypt. (3) U Gaugamél (331 př.Kr.) rozpráší poslední zbytky perské armády a posunul se dále na Východ směrem k Indii. Viz též 8:5–8. Krátce po jeho předčasně smrti ve věku třiatřiceti let se řecké impérium rozpadlo na čtyři části: Makedonii pod Kassanderem, Thrákií a Malou Asii pod Lýsimachem, Sýrii pod Seleukem a Egypt pod Ptolemaiem.

Da 7:7 Čtvrtá šelma...děšivá a hrozná a měla strašnou sílu Tato šelma reprezentuje Řím, impérium, které nakonec asimilovalo různé části rozděleného řeckého království.

Da 7:7 deset rohů Deset římských králů (v.24).

Da 8:3 beran se dvěma rohy Verš 20 identifikuje dvourohého berana jako symbol pro krále Médie a Persie.

Da 8:3 jeden delší než druhý, ačkoli vyrostl později Médo-perská historie pomáhá porozumět tomuto symbolismu. Médové se po roce 631 př.Kr. stali silnými a nezávislými na Asýrii. Persie začala jako nevýznamný segment Médského království, nicméně postupem času převzala dominanci, když si Kýros z Anšánu v Elamu (559–530 př.Kr.) podmanil Médii roku 550 př.Kr. Kýros pak do seznamu svých titulů přidal „Král Médů“. Roh, patřící Persii, je proto delší, byť mladší.

Soubor: subnotes-zal.tex:

Ž 1:4 plevy Celý Žalm 1 je jeden velký paralelismus: druhá polovina líčí bezbožníka v kontrastu se zbožným člověkem z první poloviny. Zatímco strom, vrostlý u tekoucích vod, se nemusí bát ani sucha, natož větru, plevy zmizí beze stopy s prvním vánkem.

Soubor: subnotes-mt.tex:

Mt 15:22 kananejská Marek uvádí že tato žena byla Řekyně, rodem Syroféničanka (Mk 8:26). Matoušovo označení za Kanaánku naznamená diskrepanci, která by opravňovala ke zpochybnění Bible coby Božího Slova, nýbrž pouze rozdíl v cílových skupinách, které měli autoři na zřeteli. Matouš píše primárně pro židovské čtenáře (srv. Úvod: Záměr a zvláštnosti), a proto se neobtěžuje rozlišovat mezi jednotlivými národnostmi původních obyvatel Kanaánu; pro Židy jsou to všichni „Kanaejci“ bez rozdílu. Marek naproti tomu počítá s pohanskými (nežidovskými) čtenáři, pro které přesná specifikace mohla mít význam.

Mt 22:16 s herodiány Farizeové (v. 15) horlí pro Zákon Boží (přesněji řečeno pro svou vlastní interpretaci Zákona, srv. 15:1–6), zatímco Herodiáni protěžují podřízenost římskému králi. Tyto dvě skupiny spolu nemají mnoho společného. Nicméně dokázaly se spráhnout proti společnému nepříteli — Ježíšovi.

Mt 22:21 Císařovo císaři Apokryf 1 Makabejská cituje umírajícího otce Matatiáše, vůdce vzpoury proti Římanům, jak vybízí své následovníky: *Dejte odplatu pohanům...* (1 Makabejská 2:68). Doslovné znění (*ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα*) by se dalo přeložit jako *Odplatte odplatu...* Příběhy Makabejských měli všichni v živé paměti; lze tedy mít za to, že Ježíšova odpověď byla mířena tak, aby umlčela všechny a nikomu nedala záminku proti němu. Herodiáni mohli odejít spokojeni s přesvědčením, že Ježíš nabádá k placení daní, zatímco odpůrci Římanů včetně nejvášnivějších Zelotů v ní mohli slyšet narážku na Matatiášův citát ve smyslu *Dejte jim, co jim patří!*

Soubor: subnotes-jn.tex:

Jn 1:13 z vůle muže Obrat prozrazuje kulturu, která iniciativu v sexu očekává od mužů. Spatřovat v tom projev *sexismu* (přesvědčení o neoprávněném nadřazení jednoho pohlaví nad druhým) znamená číst Janovo evangelium brýlemi (post)křesťanské kultury. Nesmíme zapomínat, že demokracie (včetně svého ovoce jako je zrušení otroctví či emancipace žen) je výsada *jedně* kultur, které byly ovlivněny křesťanstvím. Všichni lidé jsou si rovni v potřebě Spasitele (Gal 3:28). [dopsat článek o křesťanských kořenech demokracie, korumpující moci, Kalvínově konceptu „povolání“; asi k Gal 3]

Jn 8:5 kamenovat Manželská nevěra měla být trestána smrtí (Lv 20:10; Dt 22:22), nikoliv rozvodem (Mt 5:32, srv. glosu k Ex 21:11). Manželství je posvátné a nedotknutelné, protože je obrazem Božího vztahu s námi, vztahu Krista coby Ženicha s Božím lidem jako nevěstou (Iz 54:5; Jer 3:14, 31:32; Zj 21:9). Poprava za nevěru v Izraeli nikdy nebyla praktikována. Tento případ byl nastrojen Ježíšovými odpůrci (cizoložník nebyl předveden) se záměrem Ježíše umlčet, ať by odpovídal cokoliv (viz glosa k 8:7).

Jn 9:2 Kdo zhrěšil, ... že se narodil slepý Na otázku *Proč?* lze odpovědět ze dvou úhlů: příčinou (protože) nebo účelem (aby). Když dítě kolem tří let poznává svět otázkami *Proč...?*, je lepší odpovídat mu účelem, nikoliv příčinou. *Proč* prší? *Aby kytičky mohly růst*. Nikoliv: Protože v mracích kondenzuje voda. Odpověď účelem vštěpuje převědčení, že svět je *teleologický* — stvořen k účelu, se záměrem, kdežto odpovídat příčinou ponechává svět roztržštěný a beze smyslu. Ježíšovi učedníci se ptají po příčině (Co vedlo k tomu, že se někdo narodí postižený?) a Ježíš odpovídá účelem (Stalo se to, *aby* byly zjeveny Boží skutky.)

Soubor: subnotes-rm.tex:

Ř 15:4 Písmo Starý Zákon (srv. 1 Kor 10:11 a pozn. 2 Tm 3:16)

Soubor: subnotes-1kor.tex:

1Kor 10:11 V Písmu ve Starém Zákonu (srv. Ř 15:4 a pozn. 2 Tm 3:16).

1Kor 15:16-17 **✚ Jestliže nemohou... víra je marná** Myšlenky mají své důsledky (srv. gl. u Gn 35:22 a Sd 8:2–3). Paradigma *naturalismu* (přesvědčení, že svět je uzavřený systém pouze přirozených příčin a následků; žádné zázraky nejsou možné) ve svých důsledcích pro své protagonisty znamená zahynutí bez naděje.

Soubor: subnotes-ef.tex:

Ef 5:25-29 Miluje, žíví, opatruje Manžel je povinen svou ženu zabezpečit v těchto třech oblastech: Strava, oděv, sex. Jejich trvalé zanedbání opravňuje k rozvodu (Ex 21:11). Kdo svou ženu opravdu *miluje*, udělá pro ni mnohem víc, než jen splnění povinností. To platí ve všech vztazích, zejména ve vztahu k Bohu (Mt 5:20).

Soubor: subnotes-2tm.tex:

3:16 Veškeré Písmo V době vznikajícího Nového Zákona byl za Písmo pokládán Starý Zákon. Dnes, v době uzavřeného biblického kánonu, můžeme za inspirované „veškeré Písmo“ považovat *celou* Bibli, Starý i Nový Zákon. Ochuzujeme se, když upřednostňujeme jen některé její části na úkor jiných.

Soubor: subnotes-1pt.tex:

1Pt 4:6 mrtví Teologický *univerzalizmus* (nauka, že všichni budou spaseni) spoléhá na „druhou šanci“ po smrti (viz glosa). Takovýto stav je výstižně ilustrován vyučujícím, který by zadal úkol k vypracování, a přitom nestanovil termín odevzdání. Kdyby skutečně bylo k dispozici nekonečno času pro rozhodnutí patřit Kristu, neučinil by je nikdo.

Soubor: subnotes-zj.tex:

Zj 22:2 **Strom života** Závěr Bible tvoří symetrický protipól k jejímu začátku. Je tu zase řeka a strom života jako v Genesis (Gn 2:9–10). Boží plán života k jeho slávě znovu začíná, a tentokrát už nebude nic, co by jej mohlo překazit. Budou mít na něm podíl ti, kdo milovali Boha nade všechno. Jejich srdce patří Bohu a nechtělo dát přednost žádnému pokušení už tady na zemi. Selhání, se kterými se tady počítalo a pro která byly předepsány příslušné oběti, už nikdy nenastane. Boj dobra se zlem bude jednou provždy minulostí.

Time Stamp

This PDF file was created (last modified) on **May 23, 2012 at 14:08** CET.

Časová známka

Tento PDF soubor byl vytvořen (naposledy doplněn) dne **23. května 2012 v 14:08** hodin.